

6. Насонов С. А. Европейские модели производства в суде присяжных : суд присяжных в Австрии (сравнительно-правовое исследование) / С. А. Насонов // Юридические исследования. – 2016. – № 9. – С. 41–52.

7. Устав уголовного судопроизводства от 20 ноября 1864 года. Российское законодательство X–XX веков. Т. 8. – М., 1991. – С. 120–251.

8. Оверчук С. В. Институт суда присяжных в Україні (з позиції соціального натуралізму) / С. В. Оверчук // Права система України в умовах сучасних національних та міжнародних тенденцій розбудови державності : монографія / за заг. ред. проф. Ю. Л. Бошицького ; Київський університет права НАН України. – К. : Кондор-Видавництво, 2012. – С. 496–508.

УДК 343.13

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ТИМЧАСОВОГО ВИЛУЧЕННЯ МАЙНА ЯК ЗАХОДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

ACTUAL ISSUES OF TIME-TIME CANCELLATION APPLICATION AS A PROCESS OF PROVISION OF CRIMINAL PROCEEDINGS

Давиденко С.В.,

к.ю.н., доцент кафедри кримінального процесу
та оперативного розшуку діяльності

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена дослідженню актуальних питань застосування тимчасового вилучення майна як одного із заходів забезпечення кримінального провадження, а також його особливостей. Визначено конкретні проблеми сучасного вітчизняного законодавства в реалізації відповідних нормативних положень чинного Кримінального процесуального кодексу України, та шляхи їх подолання.

Ключові слова: захід забезпечення кримінального провадження, тимчасове вилучення майна, арешт майна.

Статья посвящена исследованию актуальных вопросов применения временного изъятия имущества как одной из мер обеспечения уголовного производства, а также его особенностей. Определены конкретные проблемы, существующие сегодня в отечественном законодательстве при реализации соответствующих нормативных положений действующего Уголовного процессуального кодекса Украины, и пути их преодоления.

Ключевые слова: мера обеспечения уголовного производства, временное изъятие имущества, арест имущества.

The article is devoted to a thorough investigation of the actual issues of the application of such a measure to ensure the criminal proceedings as a temporary withdrawal of property, as well as its features. The paper identifies the main problems that exist in the domestic criminal procedural law when applying the relevant normative provisions of the current Criminal Procedural Code of Ukraine, as well as ways of overcoming them.

The article focuses on the fact that during the implementation of legal regulations regulating the use of such an event as a temporary withdrawal of property, it is necessary to specify in detail the legal status of persons – owners of temporarily seized property. The conclusion is made that the specified procedural status should be fixed in a separate article of the CPC. The article analyzes the grounds provided by law and the procedure for the application of temporarily seized property. It is proposed to determine the expediency of establishing in the law a list of specific procedural actions, during which some property may acquire a status temporarily withdrawn. It is emphasized that the legal regime of the relevant property is defined as “temporarily seized property” only in cases where such property was obtained as a result of apprehension, search and review. Provided scientifically substantiated proposals and recommendations for improving the procedure for the application of this measure to ensure criminal proceedings during the pre-trial investigation.

The detailed description of the terms, during which it is necessary to send to the investigating judge a petition for the seizure of temporarily seized property, taking into account the existing law enforcement practice. It is recommended to resolve the decision of the investigating judge, the court on the return of the petition of the investigator, the prosecutor for the seizure of the seized property, if it does not meet the requirements specified by law. The reasons and features of the order of return of the temporarily seized property to a person are carefully investigated.

Key words: measure of criminal proceedings, temporary seizure of property, arrest of property.

Реалізація нормативних положень Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) [1] у правозастосовній діяльності, доктринальні напрацювання в теорії кримінального процесуального права та рішення Європейського суду справ людини, в яких містяться відповідні правові позиції з окремих питань, свідчать про те, що в умовах докорінного реформування сфери кримінальної юстиції сьогодні існує низка проблем, пов'язаних із недостатнім правовим регулюванням, наявними істотними суперечностями і неузгодженістю чинного процесуального механізму застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження, як тимчасове вилучення майна під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, що значно впливає як на ефективність виконання загальних завдань кримінального провадження (ст. 2 КПК), так і на виникнення й існування реальної можливості незаконного втручання у право власності осіб, які залучаються до сфери кримінального судочинства.

Проблематику застосування заходів забезпечення кримінального провадження, і зокрема тих видів, що безпо-

середньо пов'язані з законним обмеженням конституційних прав особи, в також її майнових прав, вивчали такі науковці, як: Ю.П. Аленін, І.В. Гловюк, Ю.М. Грошевий, Л.М. Лобойко, В.Т. Маляренко, Ю.М. Мирошніченко, Н.С. Моргун, В.Т. Нор, М.Л. Ореховський, М.А. Погорельський, С.М. Смоков, О.Ю. Татаров, С.Л. Шаренко, О.Г. Шило, М.Є. Шумило та інші. Проте предметом проведених наукових досліджень відомих правознавців були лише окремі аспекти процедури застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження, як тимчасове вилучення майна та в подальшому його арешт, що наразі свідчить: 1) про недостатній ступінь дослідженості обраних проблемних питань, особливо у контексті змін і доповнень, внесених до КПК України протягом останніх років; 2) про відсутність єдиних підходів авторів до їхнього результативного вирішення.

Метою статті є науковий аналіз і розв'язання актуальних та дискусійних питань застосування тимчасового вилучення майна як одного з видів заходів забезпечення кримінального провадження.

Гарантії недоторканності права власності особи закріплені у Протоколі до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р., ратифікованому Законом № 475/97-ВР від 17 липня 1997 р. Згідно з ч. 1 ст. 1 «Захист власності» цього міжнародного документу, «кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права» [2].

Наведені фундаментальні положення проголошені і на рівні Основного закону держави. Так, відповідно до ч. 1 ст. 41 Конституції України [3], кожен має право володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. У ч. 4 зазначеної статті передбачено, що «ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним». Крім того, «примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів за наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану» (ч. 5 ст. 41 Конституції України). Зважаючи на вищевикладене та виходячи з аналізу змісту окреслених норм Основного закону, можна констатувати, що Конституція України визначає лише три випадки позбавлення права власності особи: 1) примусове відчуження об'єктів права приватної власності, яке може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі та в порядку, встановлених законом, і за умови попереднього та повного відшкодування їхньої вартості; 2) примусове відчуження таких об'єктів із наступним повним відшкодуванням їхньої вартості, що допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану; 3) конфіскація майна, яка може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

До однієї із загальних засад кримінального провадження, закріплених у ст. 7 КПК, належить засада недоторканності права власності, нормативний зміст якої визначений у ст. 16 КПК. Ч. 1 згаданої статті імперативно встановлює, що «позбавлення або обмеження права власності під час кримінального провадження здійснюється лише на підставі вмотивованого судового рішення, ухваленого в порядку, передбаченому цим Кодексом». Натомість у ч. 2 зазначено, що «на підставах та в порядку, передбаченому цим Кодексом, допускається тимчасове вилучення майна без судового рішення».

Згідно зі ст. 16 КПК, лише на підставі судового рішення особа, яка залучається до сфери кримінального судочинства, може бути: 1) позбавлена права власності або 2) обмежена в можливості реалізації права власності під час кримінального провадження. Без судового рішення відповідно до ч. 2 ст. 16 КПК допускається обмеження права власності лише через процедуру застосування «тимчасового вилучення майна», яка визначена у п. 16 (ст. 167–169 КПК).

У зв'язку з наведеним, виникає необхідність сконцентрувати увагу на низці найбільш актуальних, і водночас найбільш дискусійних питань, пов'язаних із застосуванням досліджуваного заходу – тимчасового вилучення майна, до яких, зокрема, належать: 1) визначення правового статусу осіб, у володінні яких перебуває тимчасово вилучене майно/володілців тимчасово вилученого майна; 2) строк, протягом якого потрібно направити до слідчого судді клопотання про арешт тимчасово вилученого майна; 3) правовий режим майна (речі, документи, гроші тощо – *С. Д.*), яке може бути тимчасово вилучене; 4) перелік процесуальних дій, під час проведення яких відповідне майно

може набути статус тимчасово вилученого. У контексті запропонованих для наукового дослідження проблемних питань стосовно тимчасового вилучення майна треба зазначити, що в умовах активного проведення сучасної правової реформи в країні й у зв'язку з прийняттям систематичних і послідовних змін та доповнень до чинного КПК України пріоритетним завданням для науки кримінального процесу, практики законотворення та правозастосування є необхідність забезпечення ефективної реалізації комплексу дій, які полягають: 1) у конструюванні оптимальної та дієвої теоретико-прикладної моделі процедури застосування передбачених чинним законом заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема тимчасового вилучення майна, відповідно до нових концептуальних підходів національного кримінального процесуального законодавства; 2) у формулюванні обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо можливих шляхів усунення наявних прогалин правового регулювання процесуального порядку застосування заходів забезпечення кримінального провадження для його вдосконалення, що об'єктивно зумовлено потребами слідчо-судової практики.

Згідно з ч. 1 ст. 167 КПК, тимчасовим вилученням майна є фактичне позбавлення підозрюваного або осіб, у володінні яких перебуває зазначене у ч. 2 цієї статті майно, можливості володіти, користуватися та розпоряджатися певним майном до вирішення питання про арешт майна або його повернення.

Тимчасово вилученим може бути майно у вигляді речей, документів, грошей тощо, щодо яких є достатні підстави вважати, що вони: 1) знайдені, виготовлені, пристосовані чи використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та/або зберегли на собі його сліди; 2) призначалися (використовувалися) для схвалення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення; 3) є предметом кримінального правопорушення, зокрема пов'язаного з їх незаконним обігом; 4) одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від них, а також майно, на яке їх було повністю або частково перетворено (ч. 2 ст. 167 КПК).

Отже, з детального аналізу змісту окреслених вище законодавчих положень, можна зробити висновок, що тимчасове вилучення майна застосовується до двох категорій осіб: 1) до підозрюваного; 2) до осіб, у володінні яких перебуває зазначене у ч. 2 ст. 167 КПК майно.

Відповідно до ч. 1 ст. 170 КПК арешт майна, зокрема тимчасово вилученого майна, – це тимчасове позбавлення права на відчуження, розпорядження та/або користування майном, щодо якого існує сукупність підстав чи розумних підозр вважати, що воно є доказом злочину, підлягає спеціальній конфіскації в підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, третіх осіб, конфіскації в юридичної особи, для забезпечення цивільного позову, стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди, можливої конфіскації майна. Крім того, згідно з ч. 6 ст. 170 КПК, за обставин, передбачених п. 4 ч. 2 цієї статті, «арешт накладається на майно підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, фізичної чи юридичної особи, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями/бездіяльністю підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, а також юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, за наявності обґрунтованого розміру цивільного позову у кримінальному провадженні, а так само обґрунтованого розміру неправомірної вигоди, яка отримана юридичною особою, щодо якої здійснюється провадження». Отже, арешт може бути накладений на майно: 1) підозрюваного, обвинуваченого, засудженого; 2) третіх осіб, у тому числі осіб, які в силу закону несут цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями/безді-

яльністю підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння; 3) юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, у разі, якщо до неї можуть бути вжиті заходи кримінально-правового характеру, зокрема конфіскація майна.

Зважаючи на правову природу таких заходів забезпечення кримінального провадження, як тимчасове вилучення майна й арешт майна, які полягають в обмеженні майнових прав і законних інтересів визначеного КПК кола осіб, одним із важливих питань, що виникають при їхньому застосуванні, є питання щодо визначення правового статусу осіб, у володінні яких перебуває тимчасово вилучене майно/власників тимчасово вилученого майна.

Гл. 3 КПК України «Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження» детально визначає засади процесуального статусу підозрюваного, обвинуваченого (ст. 42 КПК); засудженого (ст. 43 КПК); цивільного відповідача (ст. 62 КПК); третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт (ст. 64–2 КПК), а також представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження (ст. 64–1 КПК). У зв'язку з цим, чинний КПК України повинен містити окрему статтю, яка б чітко регламентувала правовий статус «особи, у володінні якої перебуває тимчасово вилучене майно» або «власника тимчасово вилученого майна», зокрема, процесуальні права, обов'язки та відповідальність такого учасника кримінального провадження, адже зараз чинним кримінальним процесуальним законом, а саме п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК, однозначно передбачено лише право такої особи в досудовому провадженні оскаржити бездіяльність слідчого та/або прокурора, яка полягає, зокрема, в неповищенні тимчасово вилученого майна згідно з вимогами ст. 169 КПК.

Оскільки факти обмеження права власності особи під час здійснення кримінального провадження є діями уповноважених службових осіб органів державної влади, їх процесуальну діяльність слід розглядати через призму ч. 2 ст. 19 Конституції, згідно з якою органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Ст. 168 КПК встановлено процедуру тимчасового вилучення майна. Так, тимчасово вилучити майно може кожен, хто законно затримав особу в порядку, передбаченому ст. ст. 207, 208 КПК. Кожна особа, яка здійснила законне затримання, зобов'язана одночасно із доставленням затриманої особи до слідчого, прокурора або іншої уповноваженої службової особи передати їй тимчасово вилучене майно. Факт передання такого майна засвідчується протоколом (ч. 1). Крім того, тимчасове вилучення майна може здійснюватися під час обшуку, огляду (ч. 2). Слідчий, прокурор або інша уповноважена службова особа під час затримання, огляду чи обшуку і тимчасового вилучення майна або негайно після їх завершення зобов'язана скласти відповідний протокол, копія якого надається особі, в якій вилучено майно, або її представникові (ч. 3 ст. 168 КПК).

Відповідно до ч. 7 ст. 236 КПК, під час обшуку слідчий, прокурор також має право оглядати та вилучати документи, тимчасово вилучати речі, які мають значення для кримінального провадження. Водночас предмети, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню незалежно від їхнього відношення до кримінального провадження. Вилучені речі та документи, які не входять до переліку, щодо якого прямо надано дозвіл на відшукання в ухвалі про дозвіл на проведення обшуку, та не належать до предметів, які вилучені законом з обігу, вважаються тимчасово вилученим майном. За ст. 237 КПК, у процесі проведення огляду дозволяється вилучення лише речей і документів, які мають значення для кримінального провадження, та

речей, вилучених з обігу (ч. 5). Так, при огляді слідчий, прокурор або за їх дорученням залучений спеціаліст має право оглядати і вилучати речі та документи, які мають значення для кримінального провадження. Предмети, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню незалежно від їхнього відношення до кримінального провадження. Вилучені речі та документи, що не належать до предметів, які вилучені законом з обігу, вважаються тимчасово вилученим майном (ч. 7 ст. 237 КПК).

Отже, можна стверджувати, що правовий режим вищезазначеного майна визначається як «тимчасово вилучене майно» лише в тому разі, якщо таке майно примусово отримане внаслідок: 1) затримання особи в порядку, передбаченому ст. ст. 207, 208 КПК; 2) обшуку; 3) огляду.

Тимчасово вилученими необхідно вважати: 1) під час затримання – всі наявні речі, документи, гроші тощо; 2) під час обшуку – речі та документи, які не входять до переліку, щодо якого прямо надано дозвіл на їх відшукання в ухвалі про дозвіл на проведення обшуку, та які не належать до предметів, що вилучені законом з обігу; 3) під час огляду – речі та документи, що не відносяться до предметів, які вилучені законом з обігу. У зв'язку з цим, виникає закономірне питання про те, чи можна вважати вичерпним перелік названих процесуальних дій, при проведенні яких певне майно може набути статус тимчасово вилученого, або він підлягає послідовному розширенню через внесення відповідних змін і доповнень до вітчизняного кримінального процесуального законодавства, адже, наприклад: 1) під час ексгумації трупа з місця поховання можуть бути вилучені речі, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення (ч. 5 ст. 239 КПК); 2) про кожен випадок проведення огляду, виїмки або затримання кореспонденції складається протокол згідно з вимогами КПК, в якому обов'язково зазначається, які саме відправлення були оглянуті, що з них вилучено і що має бути доставлено адресату або тимчасово затримано, з яких відправлень знято копії чи отримано зразки, а також про проведення інших дій, передбачених ч. 2 ст. 262 КПК (ч. 4 ст. 262 КПК), та інші. У ст. 179 ЦК України закріплено поняття «річ», під яким розуміють «предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки», тобто мають на увазі будь-який предмет з юридичними ознаками речі.

Обмеження права власності особи на майно, що було тимчасово вилучене у кримінальному провадженні, не може тривати довше, ніж вказано у ч. 5 ст. 171 КПК, згідно з якою клопотання слідчого, прокурора про арешт тимчасово вилученого майна повинно бути подано не пізніше наступного робочого дня після вилучення майна, інакше майно має бути негайно повернуто особі, у якій його було вилучено. Водночас у разі тимчасового вилучення майна під час обшуку, огляду, здійснюваних на підставі ухвали слідчого судді, передбаченої ст. 235 КПК, клопотання про арешт такого майна повинно бути подано слідчим, прокурором протягом 48 годин після вилучення майна, інакше майно має бути негайно повернуто особі, в якій його було вилучено.

Навіть за ч. 1 ст. 521 КПК, клопотання прокурора про арешт тимчасово вилученого майна повинно бути подане не пізніше наступного робочого дня після доставлення на територію України особи, затриманої в дипломатичному представництві, консульській установі, на судні України, інакше майно має бути негайно повернуто особі, у якій його було вилучено.

Крім того, слідчий суддя, суд, встановивши, що клопотання про арешт майна, зокрема тимчасово вилученого, подано без додержання вимог ст. 171 КПК, повертає його прокурору, цивільному позивачу та встановлює строк в сімдесят дві години або, з урахуванням думки слідчого, прокурора чи цивільного позивача, менший строк для усунення недоліків, про що постановляє ухвалу. У тако-

му разі тимчасово вилучене в особи майно підлягає негайному поверненню після спливу встановленого суддею строку, у разі ж звернення в межах встановленого суддею строку з клопотанням після усунення недоліків – після розгляду клопотання та відмови в його задоволенні (ч. 3 ст. 172 КПК). Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу на існування неоднакової судової практики у питанні «про правові наслідки пропуску зазначеного строку звернення із клопотанням про арешт майна в разі його попереднього вилучення. Мають місце як випадки відмови у задоволенні таких клопотань, так і їх повернення», отже, «при вирішенні цього питання слід керуватись такими нормами. Ст. 171 КПК визначено вимоги, які стосуються як змісту клопотання про арешт майна, так і строків його подання до слідчого судді, суду. Тому у разі подання клопотання слідчого чи прокурора з порушенням строків, встановлених ч. 5 ст. 171 КПК, слідчий суддя постановляє ухвалу про повернення цього клопотання прокурору, а не ухвалу про відмову в його задоволенні. Необхідно зважати на положення, закріплені ст. 117 КПК, де визначено, що пропущений із поважних причин строк повинен бути поновлений за клопотанням заінтересованої особи ухвалою слідчого судді, суду. Отже, якщо разом із клопотанням про арешт тимчасово вилученого майна стороною кримінального провадження подається клопотання про поновлення процесуального строку, слідчий суддя, оцінивши причини пропуску строку як поважні, поновлює їх своєю ухвалою та розглядає клопотання про арешт майна по суті» (п.п. 4 п. 2.6 Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження від 07 лютого 2014 р.) [4].

Положеннями ст. 173 КПК встановлено такі основні правила: 1) відмова у задоволенні або часткове задоволен-

ня клопотання про арешт майна тягне за собою негайне повернення особі відповідно всього або частини тимчасово вилученого майна (ч. 3); 2) якщо клопотання задоволене, слідчий суддя, суд постановляє ухвалу, в якій зазначає, і перелік тимчасово вилученого майна, яке підлягає поверненню особі, у разі прийняття такого рішення (п. 3 ч. 5); 3) ухвалу про арешт тимчасово вилученого майна слідчий суддя, суд постановляє не пізніше сімдесяти двох годин із дня знаходження до суду клопотання, інакше таке майно повертається особі, в якій його було вилучено.

Однак зміст правових приписів ст. 169 КПК, які регламентують припинення тимчасового вилучення майна, дозволяє зробити висновок про те, що тимчасово вилучене майно повертається особі, в якій воно було вилучено лише: 1) за постановою прокурора, якщо він визнає таке вилучення майна безпідставним; 2) за ухвалою слідчого судді чи суду, у разі відмови в задоволенні клопотання прокурора про арешт цього майна; 3) у випадках, передбачених ч. 5 ст. 171, ч. 6 ст. 173 КПК; 4) у разі скасування арешту майна (ст. 174 КПК), що не повною мірою охоплює вищеозначені випадки повернення тимчасово вилученого майна особі, а відтак, потребує відповідного законодавчого врегулювання.

Отже, впровадження в національне кримінальне процесуальне законодавство новітнього інституту потребує створення дієвого механізму застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження як тимчасове вилучення майна з урахуванням особливостей існуючої процедури, що, водночас, слід вважати перспективним напрямом подальших наукових досліджень, особливо тих заходів забезпечення кримінального провадження, що обмежують майнові права визначених у законі категорій осіб, а також не лише нормативно закріпити, а і забезпечити реальні можливості негайного поновлення неправомірно обмеженого або порушеного права власності особи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20 березня 1952 р., ратифікований Законом України № 475/97–ВР (475/97–ВР) від 17 липня 1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_535.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96–ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
4. «Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження» Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 7 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14>.